

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування Одеського
апеляційного суду
31.10.2024

Київ, 2024

I. ВСТУП

У рамках реалізації зобов'язань та виконання Україною функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 31.10.2024 в межах компетенції здійснено відвідування Одеського апеляційного суду (далі – суд, Апеляційний суд) групою НПМ у складі:

Куцопатрій Дмитро Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Осередчук Ольга Михайлівна, представник громадської організації.

Керівництво суду:

Артеменко Ігор Анатолійович, голова суду;

Войтова Вікторія Олександрівна, виконувач обов'язків керівника апарату суду.

Апеляційний суд розміщено у дев'ятиповерховій будівлі за адресою: вул. Івана та Юрія Лип, 24-а, м. Одеса, 65078 (фото 1).

У будівлі облаштовано два входи – основний (центральний) та службовий (конвойний) вхід (фото 2).

У ході відвідування будівлі суду представникам групи НПМ надано можливість безперешкодного доступу до усіх приміщень будівлі суду.

У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів тощо (фото 3).

Пропускний режим та охорону суду здійснюють працівники Служби судової охорони. На пункті пропуску наявна медична аптечка для надання домедичної допомоги.

У будівлі суду розміщено 14 залів судових засідань, 6 з яких призначені для розгляду кримінальних справ. У всіх залах для розгляду кримінальних розміщені кабінки для обвинувачених (підсудних) та засуджених із захисного скла та обладнано систему відеоконференцз'язку для проведення судових засідань у режимі відеоконференції (фото 4, 5).

У суді облаштовано конвойне приміщення та 17 камер для тримання обвинувачених (підсудних) та засуджених. Під час відвідування в камерах приміщення суду, утримуваних осіб не перебувало (6, 7).

У приміщенні для розміщення особового складу варти забезпечено постійний доступ утримуваних осіб до чистої питної води у відповідності до вимог національного законодавства (фото 8).

У приміщенні, де розміщені камери для тримання обвинувачених (підсудних) та засуджених, передбачено спеціальний санвузол для утримуваних осіб (фото 9).

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування суду групою НПМ здійснено 05.08.2021 за результатами якого представниками групи НПМ вказувалося на наявність порушень прав утримуваних осіб:

на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;

на рівний доступ до правосуддя;

на професійну правничу допомогу.

Слід зазначити, що надані групою НПМ за результатами попереднього відвідування рекомендації у повному обсязі не виконано, попередньо зазначені недоліки усунуті частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 21 Конституції України)

1. Під час відвідування групою НПМ виявлено, що у порушення вимог пунктів 5.3, 6.1.2 та 6.3 ДБН 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність будівель та споруд), приміщення суду не обладнано внутрішніми пандусами, у зв'язку з чим маломобільні групи населення без сторонньої допомоги не можуть потрапити до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ.

2. Крім того, у порушення вимог пункту 11.5 ДБН Інклюзивність будівель та споруд, санітарний вузол у будівлі суду не пристосований для користування маломобільними групами населення у зв'язку з відсутністю у ньому поручнів та можливості людині на візку потрапити до санітарної кімнати.

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України)

3. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення

вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН В.2.2-26:2010), де визначено, що кількість камер для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених слід передбачати, виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

Беручи до уваги вищевикладене, в будівлі суду, де розташовано шість залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано вісімнадцять камер для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених. Натомість, в будівлі суду розміщено сімнадцять камери для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених, що порушує вимоги роздільного тримання (розміщення) чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

4. У порушення вимог статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 у будівлі суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними), засудженими, що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Вищезазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що, хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

5. Під час відвідування суду групою НПМ виявлено, що укриття для захисту адміністрації суду, обвинувачених (підсудних), засуджених в особливий період відсутнє, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Таким чином, утримувані особи під час перебування в будівлі суду піддаються щоденному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними, відповідно, у камерних приміщеннях під час повітряної

тривоги, обумовленої актами військової агресії проти України.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Одеському апеляційному суду:

1.1 Вжити дієвих заходів щодо запобігання та недопущення у подальшому порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.

1.2. Забезпечити належні умови доступу до приміщень будівлі суду для маломобільних груп населення.

1.3. Забезпечити наявність належної кількості камер для тримання обвинувачених (підсудних), засуджених, виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

1.4. Вжити дієвих заходів щодо облаштування в будівлі суду кімнати для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними), засудженими.

1.5. Вжити заходів щодо облаштування у відповідності до вимог чинного законодавства укриття в будівлі суду.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

Фотознімки отримані за результатами відвідування апеляційного суду.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст відділу
інспектування об'єктів контролю в
правоохоронних, судових органах та
військових формувань Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро КУЦОПАТРИЙ

Додатки до звіту
Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

